

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Autor: Mgr. Jaroslava Řehořová

Škola: Základní škola a mateřská škola Jesenice, okr. Rakovník

Historie školy v Jesenici

„Dějiny jsou svědky časů, světlem pravdy, živou pamětí, učitelkou života a poslem minulosti.“

Cicero (De or. II, 9, 36)

Již naši předci se učili, předávali si své zkušenosti, neboť...“Lenošeni bez vzdělávání znamená smrt a hrob pro žijícího člověka.“

Seneca (Ep. 82, 3)

Obsah

Historie školy v Jesenici.....	2
Česká škola.....	6
Školní rok 1921 (1. 5. – 28. 6.).....	7
Školní rok 1921/1922.....	7
Školní rok 1935/1936.....	10
Školní rok 1936/1937.....	10
Školní rok 1938/1939.....	11
Školství po roce 1945.....	12
Zdroje	13

Historie školy v Jesenici

I další si uvědomovali důležitost vzdělávání a vzdělání. Kdy a jak se začalo vzdělávat u nás v Jesenici? Vezmeme si na pomoc knihu. Podle pana Karla Fibigera se objevila první zmínka o české škole v Jesenici v Jencově privilegiu z roku 1409. Tehdejší kantor školy byl současně městským písařem. Jestli to ovšem bylo opravdu tak, nemůžeme s určitostí tvrdit, protože v privilegiu stojí: „Nadto všem a každému z obyvateluo v městečka ... plnú moc dáváme a obdařujem, aby každý ... zboží své dal, komu by chtěl a vzdal svobodně a vážně, ... a to vzdanie aby bylo před rychtářem a čtyřmi konšely, rektorem školy a jinak písařem předřečeného městečka.“ Ano, rektor školy je tu zmíněn, ale už není popsáno, zda je to funkce skutečná, nebo plánovaná, ani jaké školy – měšťanské? Chrámové?

Pak nemáme žádné zprávy o škole v Jesenici, až ze závěti Heřmana Černína roku 1651 dovidáme se o odkazu 1 000 zlatých jako nadace pro udržování učitele s podmínkou, že tento povede chrámovou hudbu. Není známo, o jakou školu šlo, zda o českou nebo německou. Jistě i tu germanizace (poněmčování) bylo na postupu.

Po roce 1648 máme už nějaké zprávy. Víme, že tu byla škola německá. Prvním známým kantorem školy byl Josef Süß.

Zajímavá je činnost faráře Jana Bauera (V Jesenici 1831-1865), který zřídil nadaci, jejíž úroky se každoročně rozdělovaly mezi hodné žáky.

Dne 12. srpna 1684 vypukl ve městě oheň, který díky doškovým a šindelovým střechám a dřevěným stavbám rozrostl se do šíře a zničil 43 domy a 9 stodol. Rovněž kostel vyhořel. Popelom lehla i škola a fara, kde shořel i archiv. Jeho zkáza je pro nás velmi bolestná, neboť na zmar přišly cenné dokumenty o české minulosti Jesenice.

Další neštěstí, ale zároveň i svědectví o škole... Největší neštěstí postihlo Jesenici dne 5. června 1715. Tehdy dopoledne počalo hořet ve stodole měšťana Jesenského. Požár se pak nebývalou rychlostí rozšířil po celém městečku a pohltil 83 domy a 46 stodol. Shořela také radnice a škola. Kostel a fara zůstaly tentokrát ušetřeny.

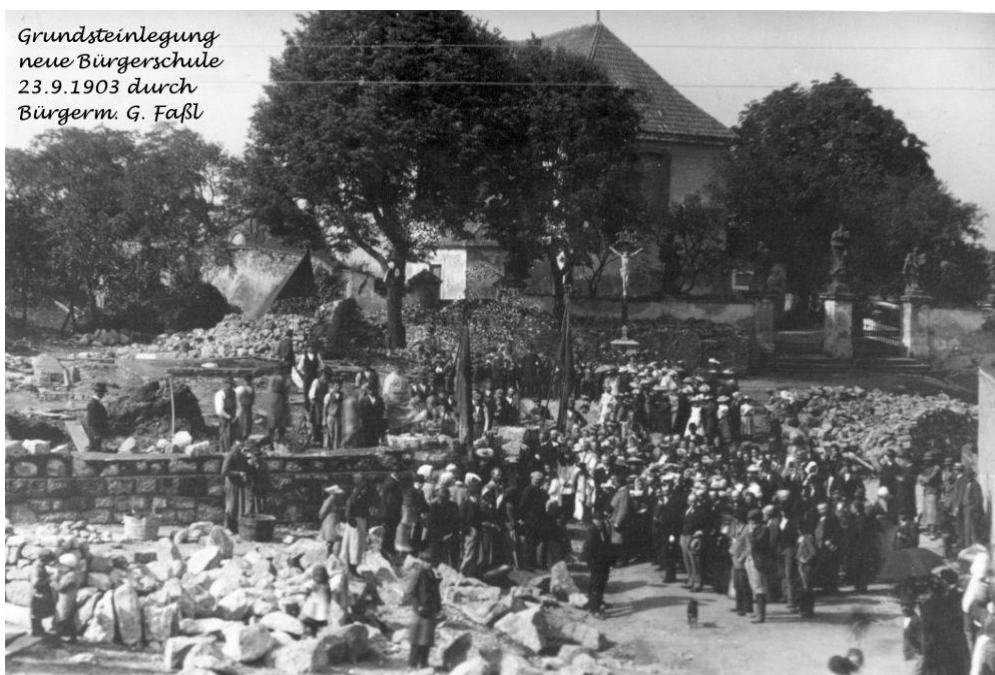
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

V roce 1824 byla postavena nová budova školní o dvou třídách. V roce 1871 je škola rozšířena o třetí třídu, roku 1875 o čtvrtou; od roku 1876 dvě učebny mimo školu v nově postaveném měšťanském domě čp. 126)

Ta byla jako nevyhovující, o stavbě nové obecné a měšťanské školy jednala školní rada od roku 1894, nejdříve se snaží koupit různé měšťanské domy, až nakonec starou budovu strhnou a na jejím místě postaví školu novou o 8 třídách. Stavba probíhá od 16. 9. 1903 do 16. 10. 1904, stojí 100 000 korun předválečných rakouských.

Die alte Jechtnitzer Schule mit Kirche und Dechantel. Links Heiders Gasthof „Zum grünen Baum“, nachmaliges „Hotel Worschek“

Grundsteinlegung
neue Bürgerschule
23.9.1903 durch
Bürgerm. G. Faßl

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Po roce 1905 přidružila se k obecné škole německé též měšťanská škola.

Česká škola byla tu po staletích opět otevřena v roce 1921 a prvním českým učitelem se stal Miloš Vejvoda. K národní české škole připojila se 1935 měšťanská škola. Ty byly za okupace od roku 1938 zavřeny a otevřeny po roce 1945, kdy německé školy byly zrušeny.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Na jaře roku 1945 přeplnili Jesenici uprchlíci z Horního Slezska a je pro ně vyklizena školní budova. Vyučování se stěhuje do Bachmannovy vily. Ale, ve školní kronice je vlepen dokument z roku 1996, podepsaný H. Štefánkovou, starostkou OÚ Jesenice, že tuto budovu prodal původní majitel p. Bachmann roku 1938 městu Jesenice a od té doby slouží jako školka.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Česká škola

Není přesně známo skutečné číslo Čechů v obci počátkem 20. století.

Dvojazyčnost (němčina a čeština), smíšená manželství i národnostní vlnost musely čísla zkreslit.

Roku 1900 bylo soukromým sčítáním zjištěno 110 Čechů, úředně jen 8!? Roku 1921 úředním sčítáním spočteno 69 Čechů.

První náznaky probuzení češtví nastávají na jaře r. 1920, kdy Jan Pražák (krejčí), Hynek Knopp (cukrář), Vojtěch Jánský (kameník) a pan Racek (soudní oficiál), všichni z Jesenice, a Václav Ovsík z Krt (kameník) zakládají místní odbor Národní jednoty severočeské. Jejich prvním úkolem je zřízení české školy. Za pomoci učitelů z Kolečovic (Antonína Hejma) a Řeřich (Josef Hořejší) byly sečteny české děti v Jesenici a okolí a sepsána žádost. Ta byla podána Zemské školní radě v Praze a už 29. 8. 1920 byla výnosem rady škola zřízena.

6. října se měla sejít komise, která by v obci zajistila místnost pro školu a byt pro správce. Němečtí zástupci odmítli jednat a komise nemohla zasedat. Byla svolána komise druhá, jíž už byli účastni okresní hejtman Forster a komisař Marčan, řídící učitel Hejma a 50 mužů vojska pro udržení pořádku. Němečtí zástupci se opět chovali neurvale a výbojně.

Komise po dlouhém hledání místnosti pro školu objevila taneční sál v hostinci U Města Jesenice, patřící Eugenu Czernínovi, velkostatkáři v Petrohradě (dům čp. 165, dnes (r.2014) budova cukrářské výroby ISS – Žatecká ulice, zvaný též „pivnice“. Byt pro správce zajištěn nebyl. Nicméně s vyučováním bylo započato 1. 5., i když nebyly všechny práce skončeny.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Školní rok 1921 (1. 5. – 28. 6.)

správcem školy – Miloš Vejvoda

nastoupilo 24 dětí (10 hochů, 14 dívek) z Jesenice a okolí

V místnosti byly pouze lavice a nic víc. Tabule se stojanem a stůl a židle pro učitele došly až 10. května. Stále chyběly jakékoliv pomůcky. Započalo se tedy s vypravováním a zpěvem. Do konce školního roku se děti naučily 46 českých písní.

16. května se konalo slavnostní otevření školy. Moc lidí nepřišlo. Slavnost se konala na školním dvoře, zahájil ji zpěv dětí, následovaly proslovy inspektora Follprechta, tajemníka, jednatele odboru, učitele Treybala a správce školy Vejvody. A následně byla slavnost písní dětí ukončena. Vejvoda poznamenává: „Oč slavnost chudičká, o to srdečnější.“

Nastal červen. Dnes má školní mládež s tímto měsícem spojen třídní výlet. Také byl. Je pořádán zájezd dětí z českých menšinových škol do Rakovníka, kde se na náměstí koná tábor lidu. Děti si prohlédnou památky města, vyslechnou projevy, zhlédnou loutkové divadlo na Střelnici (dostanou zde i oběd) a odpoledne jsou přítomny tělocvičné akademii v sokolovně i následných zábavných her na sokolském cvičišti. Knihy, které dostanou, se stávají základem žákovské knihovny. A 23. června jedou se sousedními školami na Křivoklát. Nicméně, není vše tak idylické, němečtí výrostci provokují české děti.

Školní rok 1921/1922

- zapsáno 29 dětí, 13 hochů, 16 dívek
- 18. 9. se koná schůze rodičů. Rodiče si stěžují na učitele náboženství, že se nechová mravně, protokol je zaslán ministerstvu školství a národní osvěty.
- 2. 10. projíždí obcí i kolem školy T. G. Masaryk a děti jej vítají. Při jeho večerním návratu z Plzně je zatčeno několik Němců za urážlivé řeči.
- 25. 12. Je ve škole pořádána vánoční nadílka nemajetným dětem (přispívá Čs. červený kříž látkami a flanelem, I. sbor NJS v Rak. 400,-Kč, Sdružení

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

žen v Plzni věnuje boty a obnos na zhotovení obleků, cukrář p. Knopp pečivo. Z Prahy zašle účetní asistent ministerstva zdravotnictví Václav Šrail knihy.).

- Od března do května pořádá Vejvoda bezplatnou nedělní školu pro dospívající. Vyučování se pilně zúčastňuje 10 dětí.
- 2. června se do školy vloupou dva hoši z německé školy, odnáší různé školní pomůcky a ničí několik obrazů.
- prázdninách byl upraven a opatřen vrátky školní dvůr, zřízena zahrádka, postavena kůlna na uhlí a dříví, třídy byly nově vybíleny.
- Přeneseme se časem až do školního roku 1929/1930, abychom se dozvěděli, že tento školní rok si rodiče velmi stěžovali na místnost, ve které se vyučovalo, neboť byla „velice nezdravá a studená“ a většina dětí se v zimě vystřídala v nemocnici, nejhůř na tom byla Vlasta Krúsová, která těžký zápal plic přežila „jen tak tak.“ Jejich stížnost a žádost o přemístění školy do vhodného prostředí byly podány ministerstvu školství. Poukazovalo se na místnost v domě č. 98, patřící okresnímu výboru (dnes budova policie). Jednání s okresním výborem však úspěšné nebylo.
- Až teprve v následujícím školním roce a to přesně 15. listopadu se škola přestěhovala do prvního patra domu č. 98 (místnost pronajata na tři roky za 4000 Kč ročně). V přízemí bylo umístěno četnictvo. (v kronice foto z roku 1936)

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

*Čkresní dům č. 98 v Jesenici
v 1. poschodí čis. školy.*

*Masarykův
koutek
1. tř. šk. m.
8. 11. 1936.*

*Benesův koutek.
28. 11. 1936.*

Ve školním roce 1934/1935 na podnět školního inspektora byla obnovena žádost o zřízení mateřské školy v Jesenici (zapsáno 19 dětí), ale žádost se zamítá. Rovněž je podána žádost na zřízení školy měšťanské.

Školní rok 1935/1936

- obecná škola – zapsáno 17 žáků (10 hochů, 7 děvčat), na konci šk. roku 22 dětí (13 hochů, 9 děvčat)
- měšťanská škola – 30 žáků (20 hochů, 10 děvčat)
- na konci školního roku celkem 55 dětí, z toho 43 z českých rodin, 21 ze smíšených a + z německé rodiny
- Probíhaly oslavy, vánoční nadílka, školní inspekce, v zimě byla žactvu podávána polívka. Proběhla lehčí epidemie příušnic. Školní výlet byl uspořádán do Rabštejna – vlakem do Žihle, dále pěšky kolem žulových balvanů Dědka a Báby.

Školní rok 1936/1937

- mateřská škola – 19 dětí (10 hochů, 9 děvčat), na konci šk. roku 18 dětí
- obecná škola - zapsáno 1. tř. 12 žáků (9 hochů, 3 dívky), na konci šk. roku 13 dětí; 2. tř. 24 žáků (12 hochů, 12 dívek), na konci šk. roku 19 dětí
- měšťanská škola – 1. ročník - 26 žáků (12 hochů, 14 dívek), na konci šk. roku 26 dětí; 2. ročník – 33 žáků (20 hochů, 13 dívek), na konci šk. roku 26 dětí
- na konci šk. roku celkem 102 dětí z 10 obcí, z toho 88 Čechů, 15 Němců (*součty nesedí*)
- rozložení:
- dům čp. 211 – mateřská škola
- dům čp. 98 – 1. obecná, II. měšťanská, sborovna, ředitelna, malý kabinet
- dům čp. 94 (*vlevo hned vedle Břinků – Volf*) – I. měšťanská,
- dům čp. 35 (*vlevo hned vedle zdravotního střediska*) – 2. tř. obecné, malý kabinet, předsíň

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- Konaly se různé oslavy a připomínky památných výročí, přijel nový školní inspektor Jaroslav Červenka. Konala se vánoční nadílka, pokračovala stravovací akce – v zimních měsících bylo 50 dětí denně poděleno polévkou nebo kávou, někdy i chlebem. Zdravotní stav žactva i přes tmavé a vlhké učebny byl dobrý, epidemie chorob vyskytla se ojediněle. „Zásluhu o tento stav má jistě okolnost, že se žactvo před vstupem do třídy přezouvá.“
- Školní výlet není zmíněn.

Školní rok 1938/1939

- Zápis tohoto roku je krátký, bez podpisu, jiným rukopisem než zápis ředitele let předchozích.
- Dvě třídy obecné i tři třídy měšťanské školy školní výuku zahájily 1. 9., ale politické události úplně změnilly situaci.
- 11. září večer promluvil do německého rozhlasu Adolf Hitler štvavou řeč a hned následovaly v celém pohraničí zběsilé německé demonstrace. Ještě ten den pozdě večer shlukl se dav několika set Němců, přetřhal telegrafické vedení, strhal české tabulky, vnikl do některých tříd české školy, pomaloval obrazy, stěny, okna a nábytek hákovými kříži a místnosti znečistil. Do městečka přijela státní policie, ale demonstranti už se rozešli. Zápis končí tím, že se nad republikou stahují těžké mraky.
- Po podepsání Mnichovské dohody, ještě před zabráním území, prchají Češi z Jesenice, poslední 8. 10. 1938. Zůstává jen několik Češek, provdaných za Němce. Česká menšina, čítající 150 duší, je rozprášena.

Školství po roce 1945

- Na jaře 1945 přeplnili Jesenici „národní hosté“ – uprchlíci z Horního Slezska, pro které byla vyklizena školní budova německé školy. 11. 5. budovu pro změnu obsazuje strážní jednotka čs. armády z Rakovníka (v počtu 120 mužů), vedená kap. v záloze B. Toužimským (vojáci ve škole, velitelství ve vedlejší budově).
- Z ochozu školní budovy rozezněla se také 30. 5. v 22.00 hod. první česká vojenská večerka troubená dvojhlasně trubači místní posádky.
- Němci jsou postupně odsouváni. Už od května přichází do Jesenice Češi z vnitrozemí a osidlují volné nemovitosti.
- Koncem června je školní budova vyklizena a chystá začátek nového školního roku. Vyučovat se začalo hned 3. září 1945.
- července byly při zápisu do školy přihlášeny 2 děti, 11. 7. už 24 dětí a v září jich nastoupilo 157 do měšťanské (čtyři třídy) a obecné školy (dvě třídy) a 17 do mateřské školy. Prvním ředitelem se stal Karel Fibiger.
- února 1946 byla správa škol rozdělena, obecnou a mateřskou školu dostal do správy řídící učitel Josef Dobrý, měšťanskou dále řídil K. Fibiger. Průběžným osidlováním se obecná škola rozrostla na trojtřídní. Později se osamostatnila i mateřská škola, vedla ji Zdeňka Bajerová.
- Ve školním roce 1946/47 měla škola měšťanská 5 tříd a škola obecná rovněž 5 tříd, kapacita budovy (8 tříd) přestala vyhovovat. Po příchodu chybějících učitelských sil byly 3 třídy obecné školy nouzově přemístěny (1. 11. 1946) do Bachmannovy vily. (V té musel být nejdříve zrušen Dětský domov Zemského ústředí péče o mládež - pro opuštěné děti do 6 let.)

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Zdroje

Fotografie – archiv školy